

УДК 366:353.2:35.072

Панкова А.Ю.¹, Змикало О.С.²

¹ канд.економ.наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ФЕУ-512м НУ «Запорізька політехніка»

РЕГІОНАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЙ

В управлінні регіональним розвитком планування посідає важливе місце та включає організаційний початок всього процесу реалізації регіональної соціально-економічної політики. Суспільні перетворення призвели до посилення ролі рівня розвитку регіону, що визначає розвиток держави в цілому. Практична реалізація на основі впровадження сучасних підходів до управління, передбачає створення збалансованого та гармонійного поєднання всіх складових життєдіяльності регіону в єдину систему, центральною функцією якої стає взаємоузгоджене планування розвитку різноманітних соціально-економічних підсистем регіону. Встановлення головних напрямів діяльності, забезпечує єдність мети і завдань для всіх суб'єктів, що є відповідальними за територіальний розвиток.

Актуальність та своєчасність досліджень на регіональному рівні, обумовлені зростанням уваги до регіонів та визначенням їх провідної ролі. Вагомий внесок у регіональне становлення та розвиток зробили вітчизняні вчені, чий праці посідають значне місце: О. Алімова, М. Бутка, В. Гейця, Е. Лібанової, В. Онікієнка, Д. Стеченка. Закордонний досвід, акумульований у

працях О. Денисова, Т. Морозової, Е. Уткіна та інших, дає можливість порівнювати існуючі тенденції у світі з вітчизняним регіональним управлінням.

Теоретичне обґрунтування важливості регіональної політики, виділення ключових проблем сучасного стану регіонів України, наведення факторів, що ускладнюють розробку регіональної стратегії розвитку та планування дій для відновлення регіонів які постраждали під час війни.

Одним із пріоритетних завдань державного управління є регулювання соціально-економічного розвитку регіонів за допомогою регіональної економічної політики, яка має забезпечити економічну, політичну та адміністративну стабільність держави в цілому. Регіони забезпечують сталий соціально-економічний розвиток країни за рахунок того, що на рівні регіону відбувається початкове акумулювання та розподіл людського, інтелектуального та соціального капіталів, природних, матеріально-технічних, фінансово-кредитних та інших ресурсів. Регіональна політика передбачає здійснення ряду заходів, які спрямовані на ефективне акумулювання, розвиток та використання ресурсного потенціалу та капіталу регіону. Однією з ключових проблем сучасного етапу соціально-економічного розвитку регіонів України є:

- дезінтеграція внутрішньорегіонального ринку, яка виявляється у зміні внутрішньої консолідованості економічного простору;

- послабленні міжрегіональних зв'язків унаслідок посилення замкнутості регіональних господарських комплексів та підвищення ролі зовнішньоекономічних зв'язків. Це обґрунтовує доцільність розгляду регіону з точки зору регіонального економічного простору, в межах якого формується господарський комплекс регіону [1].

У 2015-2022 роках Україна досягла значного прогресу в реформуванні регіональної політики за підтримки ЄС та інших партнерів. У 2018 році Україна приєдналась до Рекомендації Організації економічного співробітництва та розвитку щодо ефективного публічного інвестування на всіх рівнях влади. Однак, складність і особливості розробки регіональної стратегії розвитку України зумовлені такими факторами:

- значна диференціація сфер економічної діяльності та велика територія суттєво збільшують коло питань, що потребують розгляду та узгодженого вирішення;

- часовий горизонт планування часто визначається державними документами, а не особливостями проблематики конкретного регіону;

- множинність центрів прийняття рішень і необхідність їх узгодження в зв'язку з наявністю в регіоні багатьох територіальних громад, що представлені органами місцевого самоврядування;

- потреба в запровадженні двоступінчатої процедури розробки стратегії, коли на першому етапі збираються ініціативи знизу, які в подальшому узгадальнюються та опрацьовуються на регіональному рівні;

– наявність випадків, коли проявляється місцевий егоїзм, тобто окрема адміністративно-територіальна одиниця намагається вирішити, передусім, власні проблеми, а не розглядає себе як частину регіону, що має розвиватися збалансовано;

– наявність суттєвих диспропорцій розвитку окремих територій, що ускладнює прийняття узгоджених рішень щодо пріоритетних напрямів регіонального розвитку;

– на регіональному рівні вплив політичних аспектів на прийняття стратегічних рішень є значно більшим, ніж на локальному рівні;

– існування певної невизначеності, хто саме має відповідати за реалізацію регіональної стратегії – місцеві органи державної виконавчої влади або органи місцевого самоврядування [2].

Відкрита агресія РФ проти України, що переросла у тотальну війну, призвела до руйнувань та знищення критичної інфраструктури у багатьох регіонах, мільйонів вимушених переселенців, суттєвих зсувів у демографічній ситуації в різних регіонах. Саме тому під час війни на регіональному рівні дуже важливо планувати розвиток регіону аби вирівнювати економічну спроможність слабших регіонів:

- потребується ідентифікація та оцінка нових викликів, що постали перед регіонами внаслідок російсько-української війни.

- необхідне відновлення країни в цілому та стабілізації ситуації у регіонах та стимулювання їх розвитку у повоєнний період.

- стратегія має визначити типи уражених територій, які постраждали від бойових дій; встановити певну класифікацію цих типів в залежності від об'єктивних показників ступені руйнування інфраструктури, місцевої економіки, демографічної ситуації.

- реалізації стратегії має здійснюватись на основі програм, які впливають з оперативних цілей стратегії і які мають фінансуватись з таких джерел, як Державний Фонд відновлення та регіонального розвитку.

- програми спрямовуються на відновлення регіонів за визначеними підходами щодо належності регіону до певного макрорегіону, на розвиток певних функціональних типів територій, на досягнення згуртованості українського простору.

Плани відновлення регіонів та уражених територій необхідно розглядати разом із загальним плануванням розвитку регіонів та територіальних громад [3].

Сучасний етап розвитку України як держави характеризується зміщенням акцентів державного регулювання регіонального розвитку в напрямку децентралізації адміністративно-фінансового ресурсу та передачі повноважень і відповідальності на місця. Модернізація адміністративнотериторіального устрою, децентралізація влади і реформа місцевого самоврядування,

дадуть можливість сформувати організаційно-економічні засади розвитку регіонів України на основі ефективного використання ендегенного потенціалу усіх регіонів держави [4]. Виходячи з цього, головною метою державної регіональної політики на сучасному етапі є інтеграція регіонів у єдиний простір (духовний, гуманітарний, політичний, економічний) при збереженні регіонального різноманіття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гавкалов Н. Л., Аведян Л. Й., Шумська Г. М. Управління регіональним розвитком: проблеми та перспективи : монографія / за заг. ред. Н. Л. Гавкалової. Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2013. С 12-23.
2. Ковбасюк Ю. В., Вакуленко В. М., Орлатий М. К. Регіональне управління : підручник. К : НАДУ, 2014. С. 201-231.
3. Про відновлення та регіональний розвиток після війни. URL: <https://www.csi.org.ua/news/pro-vidnovlennya-ta-regionalnyj-rozvytok-pislya-vijny/> (дата звернення 12.04.2023)
4. Територіальний розвиток і регіональна політика в Україні: Виклики та пріоритети України / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»; наук. ред. В. С. Кравців. Львів, 2018. С. 4.